

_ID&utm_campaign=LIGA360_new&land=UA&context=UA&an=90 (дата звернення: 08.05.2026).

3. Постанова Верховного Суду від 13.12.2018 у справі № 459/295/16-ц (провадження № 61-19401св18). URL: <https://zakon-pro.ligazakon.net/document/C010786?land=UA&context=UA> (дата звернення: 08.05.2026).

4. Кухарев О. Є. Актуальні аспекти здійснення спадкоємцями права на прийняття спадщини в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 11. С. 222–225.

5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 08.05.2026).

СКРИННІКОВА Катерина Олегівна

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільного права та процесу,
Навчально-наукового інституту №5
Харківський національний університет
внутрішніх справ
м. Харків

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МАЙНО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У зв'язку з проголошенням воєнного стану в Україні життя кожного громадянина зазнало змін; життя країни було поставлено перед потужним викликом нових завдань, пов'язаних зі змінами в забезпеченні захисту права на життя і свободу, а також проблематикою захисту фізичними особами їхніх прав, зокрема і права власності на майно.

Пошук нових підходів до забезпечення прав власників майна, саме під час воєнного стану містить низку обмежень, які у свою чергу, з оголошенням воєнного стану були запроваджені. Актуальними й досі залишаються питання реалізації захисту права власності на майно, оскільки в суспільному житті кожного громадянина вагоме місце займає власність. І питання не тільки в наявності певної категорії майна, а й у непорушності цього права. Принцип непорушності права власності закріплений як у національних, так і в міжнародних джерелах права.

Так, відповідно до статті 1 Першого протоколу Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, яка була ратифікована в Україні в 1997 році, визначено, що кожна фізична та юридична особа має право

мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше, як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права [1].

Статтею 41 Конституції передбачено, що кожен має право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю, та визначено, що ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним [2].

Так, вищезазначені норми закріплюють фундаментальні гарантії у відносинах власності, не дивлячись на форму власності та статус суб'єктів. Із введенням воєнного стану «включаються» механізми щодо майна, можливостей передачі або примусового відчуження майна, наприклад для потреб оборони держави. Закон України «Про правовий режим воєнного чи надзвичайного стану» дозволяє під час дії воєнного стану здійснювати примусове відчуження майна, що перебуває у приватній або комунальній власності, для потреб держави в установленому законом порядку з видачею про це відповідних документів встановленого зразка.

Відповідно до Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» визначено механізм передачі, примусового відчуження або вилучення майна у юридичних та фізичних осіб для потреб держави в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану.

Актуальним залишається питання захисту прав власників зруйнованого майна, оскільки вони стикаються з великою кількістю труднощів, які, своєю чергою, пов'язані з документальним підтвердженням факту руйнування майна, оцінкою збитків і отриманням компенсації.

Закон України «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій» визначає правові та організаційні засади надання компенсації за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, але власники, звертаючись за компенсацією, стикаються з низкою бар'єрів у доступі до національного механізму надання компенсації для власників майна, яке було знищене або пошкоджене. Проблемним визначається отримання компенсації за пошкодження спільного майна багатоквартирного будинку, відмінного від земельної ділянки.

Недостатньо врегульованими залишаються питання захисту прав власників майна, яке розташоване на територіях можливих бойових дій, для яких не встановлена дата припинення можливих бойових дій, та на територіях активних бойових дій, в частині дистанційного обстеження житла, що є передумовою отримання компенсації.

Постановою Кабінету Міністрів України №815 від 07 липня 2025 року затверджено особливості, які визначають механізм проведення обстеження знищених окремих категорій об'єктів нерухомого майна із застосуванням продуктів дистанційного спостереження з метою фіксації факту знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна, які розташовані на територіях можливих бойових дій. Дистанційному обстеженню підлягають об'єкти, які, за попередньою інформацією, наявною в уповноваженого органу, є знищеними та розташовані на територіях, де неможливо провести інші види обстеження. Єдиним способом фіксації знищення майна на вищезазначених територіях і є таке обстеження, в результаті якого складається акт дистанційного обстеження, що в подальшому виступає підставою для внесення до Реєстру пошкодженого та знищеного майна і є важливим для подальшого формування компенсації за програмою ЄВідновлення. Така процедура є доступною не для всіх постраждалих власників майна, що, в свою чергу, не є справедливим.

Як висновок слід зазначити, що питання удосконалення механізмів захисту власниками своїх майнових прав є і залишаються актуальними. Захист майнових прав ускладнений, має бюрократичні перепони та потребує вдосконалення доступності, справедливості та ефективності.

Список бібліографічних посилань

1. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: Закон України від 17.07.1997 №475/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#Text/.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.